

СЛЕНГ ЯК ЗАСІБ УВИРАЗНЕННЯ ТЕКСТІВ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

SLANG AS A MEANS OF EXPRESSION OF MODERN MASS COMMUNICATION

Польовик Д.В.,

orcid.org/0000-0002-8045-9609,

*аспірантка кафедри документознавства
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

Субстандартна лексика завжди була одним з найдинамічніших шарів розмовного стилю. Саме сленг нині певною мірою «задає тону» іншим функціональним стилям української мови і сприяє тягості тенденції орозмовлення усіх стилів української мови. Особливо активно проникають до публіцистичного стилю саме лексеми іншомовного походження, які потребують трактувань, систематизації лексем тощо.

Метою статті є аналіз найуживаніших сленгізмів іншомовного походження, які зафіксовані в мові газети «День» кирилицею, із визначенням стилістичної ролі.

Під час дослідження використано методи *аналізу і синтезу*, що дали змогу здійснити узагальнення теоретичної бази роботи та систематизацію зібраного матеріалу; *описовий метод*, за допомогою якого виявлено специфіку уживання сленгізмів у масмедійних текстах; метод *безпосереднього спостереження* – для виокремлення характерних мовних показників стилістичного забарвлення лексичних одиниць.

Зроблено висновки, що в текстах української газети «День», сленгізми іншомовного походження, відтворені кирилицею, активно використовують журналісти. Написання іншомовних слів українською графікою засвідчує тривале використання цих мовних одиниць в українській публіцистиці. Ті лексеми, які нещодавно активізувалися, нерідко мають різне написання, що визначає тенденцію неповної адаптації в мові, порушення літературних норм. Спостерігаємо тенденцію до творення складних слів, одним із компонентів яких є запозичена лексема, що засвідчує тривалість функціонування лексеми в українській мові.

На тлі нейтральної лексики сленгізми нерідко надають текстам виразності, емоційності, нерідко негативної оцінки.

Перспективами дослідження вважаємо вивчення аналізованих лексем у мові різних масмедіа, сформувавши тематичні групи сленгізмів.

Ключові слова: публіцистика, сленгізм, запозичення, стилістична роль, емоційно-експресивне забарвлення.

The substandard vocabulary has always been one of the most dynamic layers of conversational style. It is slang that today to some extent “sets the tone” for other functional styles of the Ukrainian language and contributes to the persistence of the tendency to speak all styles of the Ukrainian language. The lexical items of foreign origin, which require interpretations, systematization of lexical items, etc., are especially active in the journalistic style.

The aim of the article is to analyze the most commonly used slangisms of foreign origin, which are recorded in the language of the newspaper “The Day” in Cyrillic, with the definition of stylistic role.

During the research, methods of *analysis and synthesis* were used, which made it possible to generalize the theoretical basis of work and systematize the collected material; *descriptive method*, which revealed the specifics of the use of slang in mass media texts; method of *direct observation* – to highlight the characteristic linguistic indicators of stylistic color of lexical units.

It is concluded that in the texts of the Ukrainian newspaper “The Day”, slang words of foreign origin, reproduced in Cyrillic, are actively used by journalists. Writing foreign words in Ukrainian graphics testifies to the long-term use of these language units in Ukrainian journalism. Those lexical items that have recently become more active often have different spellings, which determines the tendency of incomplete adaptation in language, violation of literary norms. We observe a tendency to create complex words, one of the components of which is a borrowed lexical item, which indicates the duration of the lexical item in the Ukrainian language.

Against the background of neutral vocabulary slangs often give contrast, give the texts expressiveness, emotionality, often negative evaluation.

We consider the study of the analyzed lexical items in the language of different mass media to be perspectives of the research, having formed thematic groups of slangisms.

Key words: journalism, slangism, borrowing, stylistic role, emotionally-expressive coloring.

Запозичення залишається один із продуктивних шляхів поповнення лексичного складу сучасної української мови і важливе джерело формування субстандартної лексики, зокрема сленгу. Як свідчать лінгвістичні дослідження, захоплення запозиченими словами стало своєрідною

модю, що обумовлена певними стереотипами та ідеалами, існуючими в сучасному суспільстві. Мовна культура носіїв мови є тим мовленнєвим середовищем, що швидко реагує на появу нового в суспільстві. Уважають, що «сленг – це субстандартна підсистема мови, що складається з лек-

сико-фразеологічних одиниць, які не входять до складу літературної мови і функціонують у невимушеному спілкуванні...» [5, с. 11].

Постановка проблеми. Субстандартна лексика завжди була одним з найдинамічніших шарів розмовного стилю, але сучасна мобільність її використання вражає. Саме сленг нині певною мірою «задає тону» іншим функціональним стилям української мови і сприяє тяглоті тенденції орозмовлення усіх стилів української мови. Особливо активно проникають до публіцистичного стилю саме лексеми іншомовного походження, які потребують трактувань, систематизації лексем тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У мовознавстві відомі різні визначення сленгів, як наголошує І. Р. Гальперін, етимологія терміна «сленг» досить розмита, свідченням чого є багаточисельні визначення сленгу, що мають подібний характер. Сленг часто плутають з іншими пластами субстандарту: діалектами, вульгаризмами, жаргонізмами [4, с. 110]. Напр.: «Сленг – жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають певного емоційно-експресивного забарвлення» [10, с. 45] або «Сленг – варіант професійної мови, слова та вирази, що використовуються у спілкуванні людей різних вікових груп, професій, соціальних прошарків» [6, с. 160];

Загалом термін сленг у зарубіжній лінгвістиці використовують у двох значеннях: 1) синонім до терміна жаргон; 2) сукупність жаргонних слів і словосполучень, жаргонних значень загальновідомих слів (семантичних жаргонізмів), що належать за своїм походженням до різних жаргонів, що набули не стільки загальноновживаності, скільки стали зрозумілими досить широкому колу мовців. Саме так характеризують сленг відомі дослідники О. С. Ахманова [1], Г. Н. Васильєва [2], В. В. Виноградов [3], В. В. Хімік [13] та ін. Серед досліджень українських мовознавців виокремлюємо праці: Т. М. Левченко, М. І. Личук, Ю. О. Молоткіної, М. І. Навальної, Л. О. Ставицької та ін. [7; 8; 9; 12].

Цей різновид мовлення став нині масовим і широко використовується в різних сферах життя сучасного суспільства, входячи через рекламу, засоби масової комунікації та Інтернет в писемні форми української мови.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз найуживаніших сленгів іншомовного походження, які зафіксовані в мові газети «День» кирилицею, із визначенням стилістичної ролі.

Під час дослідження використано методи *аналізу і синтезу*, що дали змогу здійснити узагальнення теоретичної бази роботи та систематизацію зібраного матеріалу; *описовий метод*, за допомогою якого виявлено специфіку уживання сленгів у масмедійних текстах; метод *безпосереднього спостереження* – для виокремлення характерних мовних показників стилістичного забарвлення лексичних одиниць.

Виклад основного матеріалу. Комунікативною основою появи сленгів у певному середовищі є бажання носіїв мови бути доречним і дотепними, вразити співбесідників яскравістю висловлення, прагнення показати свою певною мірою зневагу або байдужість, пом'якшити або посилити враження від висловленого, намагання уникнути узвичаєних або пишномовних слів і виразів, настанова на відверту фамільярність повідомлення тощо.

У мові масмедіа фіксуємо лексему *спіч* (англ. *speech* – промова), напр.: *Микола вимовив довгий і блискучий, за формою та змістом, спіч. Мені залишалось лише розвести руками: Мандрич повністю дискредитував відому формулу «оператор не оратор»* (День, 01.01.2017).

Сленгівми – надзвичайно виразні, часто іронічні слова, що позначають предмети повсякденного життя та інші процеси й стани. Така лексика часто розглядається як порушення норм літературної мови, бо вона контрастує з нейтральною лексикою. Пор.: *Подібні оцінки можна було б пояснити тим, що Гарантові спічі надихають тільки проплачених ботів і тих, хто продовжує йому довіряти. Проте, гортаючи стрічку Facebook, зауважуєш, що пафосні виступи Порошенка нерідко окриляють навіть тих, хто ще вчора звинувачував його у псевдореформаторстві та корупції* (День, 25.09.2018); *Обертаю подивитися на цю пару творців, і бачу чоловіка з дружиною. Виявляється, це він їй присвячував спіч про рейки* (День, 14.01.2016); *До речі, одразу поправлю Офіс Президента, попередня зустріч Президента з ректорами провідних українських вишів відбулася не 2005-го, а 2009-го. Але, як і всі, що їй передували, якщо не брати до уваги за результат годинний спіч Ющенко – а Віктор Андрійович в душі генсеків це любив, – завершилася вона тоді, взагалі-то, нічим* (День, 04.06.2020).

Нерідко лексему *спіч* використовують у контексті негативної інформації або розчарувань, напр.: *Спочатку спіч голови Каталонії був призначений на 1:30 у четвер, 26 жовтня, потім його перенесли ще на годину і, нарешті, скасували* (День, 26.10.2017); *Наступного дня я прослухав спіч Дмитра Костюка, голови УААСП*

(Українське агентство з авторських та суміжних прав), який не прийшов на Круглий стіл, а в інтерв'ю «Обозревателю» заявив, що він за «такими маргінальними зборами не ходить». Знайомий мотив: з його лаврських висот ми тут усі «такі собі шури» (говорив, до речі, якраз мовою Голохвастова) (День, 16.11.2016).

Як засвідчує зафіксований матеріал часто лексему *спіч* використовують у тематиці щодо промов видатних осіб, політиків, депутатів тощо, пор.: Свій *спіч* Богдан Сильвестрович завершив словами, що поки під сценою їхнього театру б'є підземне джерело (в буквальному значенні – адже свого часу цю будівлю було збудовано на місці озера) – не зникне спрага до творчості франківців (День, 29.03.2019); ...Жозе Сарамазу заявив, що, швидше за все, присвятить свій *спіч* політиці, а не літературі. «Особливо постараюся відзначити той факт, – попередив Сарамазу, – що, судячи з останніх опублікованих даних, 25 людей у світі володіють 40% всього багатства людства» (День, 09.12.20); Навіть більше, президент Лукашенко сказав, що не стерпить перетворення Білорусі на другорядну державу. Невеликий, але дуже емоційний *спіч* перед здивованим населенням містив побоювання щодо того, до чого може призвести об'єднання двох держав... (День, 02.09.2019); «Серед російської влади і серед компрадорської російської буржуазії є сили, які були зацікавлені в «проєкті Навальний» – цими словами депутат Юрій Афонін почав свій *спіч* у програмі «60 хвилин»... (День, 04.02.2021).

Уживання лексеми *спіч* у масмедійних текстах, у яких йдеться про відомих осіб, увиразнює журналістські матеріали, привертає увагу споживачів інформації.

Виокремлюємо й складну лексему *хейт спіч* (від англ. hate speech – мова ворожнечі), яку застосовують щодо діяльності масмедіа та принципів їхньої діяльності, напр.: ...медіа, які на словах відстоюють «стандарти ВВС» та неупередженої журналістики, без проблем скочуються до односторонньої подачі інформації або відвертих *хейт-спічей*, якщо це – в їхніх інтересах (День, 11.11.2016).

Фіксуємо низку сленгізмів в одному реченні, напр.: чоловік – від англ. *man*; друг дівчини – від англ. *boyfriend*; вечірка – від англ. *party*; невдаха – від англ. *loser*, пор.: А суспільство наше переймає все це з неймовірною швидкістю. **Мен, бойфренд, памі...** А хто не з нами – той **лузер** (День, 08.07.2019). Автор публікації, подаючи низку сленгізмів, зауважує на моді і перенасичені таких лексем серед носіїв мови.

Тенденцію до активно вживання підтверджують приклади використання лексеми *лузер*, напр.: Той «**лузер**», за висловом Позднякової, якого зобразила Ліна Костенко, осмислено сприймає дійсність і готовий змінювати її. ...Невже ті десятки тисяч людей – всі «**лузери**»? Я бачила, як горіли очі учасників Майдану, у їхніх посмішках, поведінці була упевненість, очі світилися надією змін, які обов'язково будуть (День, 10.06.2020).

У мові газети «День» вживають словосполучення *лаккі лузер* – від англ. Lucky loser (щасливий невдаха), пор.: Катерина Козлова в першому раунді зустрінеться з американкою Лорен Девіс («лаккі лузер») – 96-а ракетка світу. Натомість Даяна Ястремська дебютуватиме в основній сітці Вімблдону грою із Камілою Джорджі (41-а у світі) (День, 28.06.2019).

Відома носіям мови лексема *respect* (шана, повага) зафіксована в українській газеті «День», напр.: «**Респект** і дякую!» (День, заг. 29.04.2017);

«Пласт має свою особливість: спочатку молоді львів'яни ідуть в Пласт, він їх змінює, а потім вони стають дорослими і змінюють Львів, змінюють Україну. Є одне правило – хто є в Пласті, той завжди дуже крутий і дуже правильний. Тому маємо великий **респект** до Пласту», – зазначив міський голова Львова Андрій Садовий (День, 11.09.2021).

Лексема *респект* вживається в текстах подяк, з повагою до інших, на різноманітних урочистостях тощо. Крім цього, аналізована лексема використовується як власна назва, наприклад, як назва видання, пор.: Спершу 26 квітня з'явилася публікація в чеському інтернет-виданні «**Респект**», де стверджувалося, що три тижні тому до празького аеропорту імені Вацлава Гавела прибув чоловік із російським дипломатичним паспортом. ... Проте «**Респект**» наполягає, посилаючись на власні джерела інформації, що багаж таємничого дипломата складався з невеликого валізу, в якому, як припускають, був смертельний яд рицин, яким, наприклад, свого часу болгарське КДБ за сприяння радянського КДБ отруїло в Лондоні болгарського дисидента Маркова (День, 28.04.2020).

Поширеною в мові газети «День» є лексема *invent* (від англ. вигадкування, вигадка, вигадувати), напр.: **Івент** наприкінці червня 2019 року створила відома мем-спільнота «**Shitposting cuz it in shambles**» на Facebook. На момент видалення 2 000 000 користувачів соціальної мережі збиралася взяти участь у штурмі (День, 06.08.2019).

Про усталеність уживання лексеми *ивент* є низка похідних: *івант-агентство*, *інвент-менеджер* та ін., пор.: «Уряд не має сценарію для нас,

для більш ніж 250 000 осіб – артистів, акторів, музикантів, балетмейстерів, організаторів заходів, кінотеатрів, **івент-агентств**, технічного персоналу світла, звуку та сцени, декораторів, квиткових операторів (День, 12.05.2020); Що, однак, не завадило активістам довести дійство до кінця і обмазати шоколадом «суддю», чю роль виконувала **івент-менеджер** РПП Ольга Голобородько (День, 04.08.2015).

Активно в масмедійних текстах використовують лексему **булінг** (від англ. bullying – залякування), напр.: *Є чимало громадян, які з багатьох причин не могли й поки що не опанували українську мову. Але **булінг**, агресія, примус – точно не сприятимуть її вивченню* (День, 09.11.2020).

У публікаціях видання «День» нерідко лексему **булінг** вживають у контекстах залякування дітей, підлітків, зокрема в заголовкових комплексах газети, пор.: *Рада ввела санкції за **булінг** у школах* (заг.) (День, 18.12.2018);

*«**Булінг**» чи недбалість педагогів?* (заг.) (День, 21.02.2018). А також фіксуємо складне утворення **стопБулінг**, напр.: *#**СтопБулінг*** (заг.) (День, 07.08.2018).

Відстежуємо різні варіанти написання лексеми **булінг** та **булинг**, що засвідчує неусталеність відтворення лексем, які порівняно недавно увійшли в українську мову.

Нерідко мовну одиницю **розкіш** в українських медіа замінює лексема **лакшері** (від англ. luxury – розкіш, багатство). Здебільшого фіксуємо цей сленгізм у контексті негативної оцінки, зокрема зневаги до несправедливо здобутих матеріальних цінностей тощо, напр.: *Віктора Федоровича персонально, якби він цікавився предметами мистецтва, були б раді бачити влаштовувачі Крістіс, Сотбіс і Філіпс де Пюрі. Як і Володимира Володимировича зустрічали б хлібом сіллю в будь-якому **лакшері** закладі, Де Бірс це чи Роял Датч Шел* (День, 21.12.2019).

Газета «День» подає й складне утворення: **лакшері-магазин**, пор.: *У лаконічному романі «Година зірки» сюжет розгортається в Ріо-де-Жанейро, у гущі його фавел та вулиць з вітринами **лакшері-магазинів**, але насправді цей текст не про місто, країну чи континент, він – про людину. Вразливого, беззахисного, вразливого. І мрійливому, хоч мрії і не завжди збуваються* (День, 14.10.2016).

Складні лексеми фіксуємо з компонентом **фейс** (від англ. face – обличчя), напр.: *Театр починається з вішалки, а НДІ – з вахтерки. Коли розповідаєш закордонним колегам про українських бабусь-вахтерок, які в одній особі – й **фейс-кон-***

троль, і металошукач, і протипожежна сигналізація, – вони регочуть, аж заливаються. Тут, у Британії, до біобезпеки ставляться напрочуд серйозно (День, 19.08.2013); *За словами Соломії Басараб, професійні візажисти школи стилю і дизайну BlueBerry Style school розмалюють обличчя 60 волонтерів у синьо-жовті тони. Долучитись до **фейс-арту** під час **флешмобу** зможуть і всі охочі* (День, 11.06.2012).

В останньому реченні також виокремлюємо складну лексему **флешмоб** (англ. flash mob – «ззадалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або інші сучасні засоби комунікації, у якій велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь узгоджені дії (сценарій), і потім швидко розходяться») [11].

Лексему **фейс** використовують у складних власних назвах, напр.: *«Фані-фейс», пор.: Фотосалон, «Фані-фейс» та салони дружньої карикатури, кераміки, паперопластики, плетіння, каліграфії та японського живопису; конкурс ікебан, капелюхів та масок* (День, 10.10.2012).

Аналізоване видання нерідко подає складне утворення **краш-тест** (від англ. crash test – випробування дорожніх і гоночних автомобілів на пасивну і активну безпеку. Являє собою умисне відтворення дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) з метою з'ясування рівня пошкоджень, які можуть отримати його учасники) [11], напр.: *Машина це не пройшла **краш-тест**, тому що, як кажуть студенти, матеріал, з якого вона зроблена не згинається, як метал, а ламається. Випробувати автівку розробники планують до кінця року* (День, 13.08.2017); *«Взагалі це (ситуація з Олегом Сенцовим) такий **краш-тест** для всіх, у тому числі для міжнародних і міжурядових організацій, бо якщо Росія дозволяє собі таким чином реагувати на ці заяви і прохання високих осіб – чесно кажучи, не зрозуміло, як можна вплинути на Росію», – каже Марія Томак, координаторка Медійної ініціативи за права людини* (День, 27.06.2018).

Ми розділяємо позицію дослідниці Ю. О. Молоткіної, що аналізовані лексеми відносимо до сленгізмів, утворених від іншомовних назв [9, с. 189-190], цю ж позицію розділяють відомі лінгвісти М. І. Личук та М. І. Навальна [8, с. 162].

Висновок. Як підтверджує матеріал української газети «День», сленгізми іншомовного походження, відтворені кирилицею, активно використовують журналісти. Написання іншо-

мовних слів українською графікою засвідчує тривале використання цих мовних одиниць в українській публіцистиці. Ті лексеми, які нещодавно активізувалися, нерідко мають різне написання, що визначає тенденцію неповної адаптації в мові, порушення літературних норм. Спостерігаємо тенденцію до творення складних слів, одним із компонентів яких є запозичена лексема, що

засвідчує тривалість функціонування лексеми в українській мові.

На тлі нейтральної лексики сленгізми нерідко надають текстам виразності, емоційності, нерідко негативної оцінки.

Перспективами дослідження вважаємо вивчення аналізованих лексем у мові різних масмедіа, сформувавши тематичні групи сленгізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов [около 7000 терминов]. Москва : Сов. энциклопедия, 1966. 607 с.
2. Васильева А. Н. Газетно-публицистический стиль речи. Москва : Русский язык, 1982. 198 с.
3. Виноградов В. В. Очерки по истории русского литературного языка XVIII – XIX веков. Москва : Выс. школа, 1982. 528 с.
4. Гальперин И. Р. О термине слэнг. *Вопросы языкознания*. Москва : Изд-во АН СССР, 1956. № 6. С. 107–114.
5. Грабовий П. М. Когнітивні параметри українського молодіжного сленгу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2010. 18 с.
6. Ермоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. *Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів* / За ред. С. Я. Ермоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
7. Левченко Т. М. Субстандартна лексика в мові засобів масової комунікації: стилістика і прагматика : дис. ... докт. філол. наук зі спеціальності 10.02.01 «Українська мова» / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав, 2021. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2021. 498 с.
8. Личук М., Навальна М., Молоткіна Ю. Динаміка запозичень в українській мові початку XXI століття: [монографія] ; Київ : Видавництво Ямчинський О.В., 2021. 228 с.
9. Молоткіна Ю. О. Функціонально-стильова диференціація новітніх запозичень у сучасній українській мові : дис. ... докт. філософії в галузі гуманітарних наук зі спеціальності 035 Філологія / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2020; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав, 2020. 285 с.
10. Словник іншомовних слів / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра, 2000. 903 с.
11. Словотвір. Майданчик для перекладів запозичених слів. URL: <https://slovotvir.org.ua>.
12. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
13. Химик В. В. Поэтика низкого, или просторечие как культурный феномен. Санкт-Петербург : Филфак СПбГУ, 2000. 272 с.